

DECIZIE nr. _____
din _____ 2026

Cu privire la modificarea/completarea Strategiei de dezvoltare social-economică a raionului Criuleni pentru anii 2026-2030, aprobată prin decizia nr. 6.3/2025

În scopul asigurării unui proces de planificare strategică incluziv și alinierea documentelor de politici locale la standardele internaționale privind drepturile omului, având în vedere necesitatea completării Strategiei de dezvoltare social-economică a raionului Criuleni pentru anii 2026-2030 cu aspecte specifice egalității de șanse și incluziunii sociale, în conformitate cu Regulamentul privind constituirea și funcționarea Consiliului raional Criuleni, aprobat prin decizia nr. 1.1/2024, art. 43 și art. 46 din Legea cu privire la administrația publică locală nr. 436/2006, Consiliul raional Criuleni.

DECIDE

1. Se modifică capitolul nr. 13 „Drepturile omului, egalitate de șanse și incluziune socială” din Strategia de dezvoltare social-economică a raionului Criuleni pentru anii 2026-2030, aprobată prin decizia nr. 6.3/2025, prin excluderea textului precedent și introducerea textului indicat în anexa la prezenta decizie.
2. Responsabil de executarea deciziei se numește Președintele raionului și conducătorii instituțiilor vizați în Strategia 2026-2030.
3. Decizia intră în vigoare la data includerii în Registrul de stat al actelor locale și poate fi contestată la Judecătoria Criuleni (sediul Central) cu sediul în or. Criuleni, str. 31 August, nr.70, în termen de 30 de zile de la data comunicării, potrivit prevederilor Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

Președintă a ședinței

Contrasemnat:

Secretară a Consiliului raional Criuleni

Diana RUSU

Elaborat: Andriuța Stanislav, specialist superior Secția economie, investiții și relații externe.

Coordonat: Carțin Alexandru, președintele raionului.

Avizat: Diana Rusu, secretara a CR Criuleni.

Secția Asistența Juridică și relații cu publicul.

Anexa a fost expediată la e-mail și este publicată pe pagina web criuleni.md

13. Drepturile omului, egalitate de șanse și incluziune socială

Respectarea drepturilor omului, asigurarea egalității de șanse și promovarea incluziunii sociale constituie piloni fundamentali ai dezvoltării durabile și echitabile a raionului Criuleni. O comunitate dezvoltată social și economic este una în care fiecare persoană, indiferent de gen, vârstă, dizabilitate, origine etnică, statut social sau alte criterii, beneficiază de acces egal la servicii publice, oportunități economice, educație, sănătate și participare la viața comunitară.

În contextul schimbărilor demografice, economice și sociale, precum și al angajamentelor asumate de Republica Moldova la nivel național și internațional, este esențială consolidarea politicilor locale orientate spre protecția grupurilor vulnerabile, prevenirea discriminării și reducerea excluziunii sociale. Autoritățile publice locale, în parteneriat cu societatea civilă și alți actori relevanți, au un rol important în crearea unui mediu incluziv, sigur și favorabil dezvoltării umane.

Prezentul capitol analizează cadrul normativ relevant, situația grupurilor vulnerabile din raionul Criuleni, principalele probleme identificate stabilește obiectivele strategice, măsurile, acțiunile și indicatorii de monitorizare necesari pentru promovarea drepturilor omului, a egalității de șanse și a incluziunii sociale în perioada 2026-2030.

13.1. Cadrul normativ național și internațional

Respectarea drepturilor omului, asigurarea egalității de șanse și promovarea incluziunii sociale reprezintă principii fundamentale ale dezvoltării durabile și ale buneii guvernări la nivel local, regional și național. În acest sens, Strategia de Dezvoltare Social-Economică a raionului Criuleni pentru perioada 2026-2030 este elaborată în conformitate cu cadrul normativ național și cu angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova, având drept scop crearea unei societăți incluzive, echitabile și orientate spre nevoile tuturor cetățenilor.

La nivel național, cadrul juridic general este stabilit prin Constituția Republicii Moldova, care consacră principiile egalității în fața legii, respectării demnității umane și garantării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Constituția interzice orice formă de discriminare și obligă autoritățile publice să asigure protecția socială a persoanelor și grupurilor aflate în situații de vulnerabilitate.

Un rol esențial în prevenirea și combaterea discriminării îl are *Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității*, care stabilește cadrul juridic pentru promovarea egalității de șanse și tratament egal pentru toate persoanele, indiferent de criterii precum sexul, vârsta, dizabilitatea, originea etnică, religia, statutul social sau alte caracteristici. Această lege constituie un instrument important pentru autoritățile publice locale în elaborarea și implementarea politicilor incluzive.

Incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități este reglementată prin *Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități*, care promovează accesul egal la educație, muncă, servicii sociale, infrastructură și participare comunitară. Legea subliniază responsabilitatea autorităților publice locale de a asigura adaptarea mediului fizic și social la necesitățile persoanelor cu dizabilități.

Sistemul de protecție socială este reglementat prin *Legea nr. 547/2003 privind asistența socială*, care stabilește cadrul de acordare a prestațiilor și serviciilor sociale destinate persoanelor și familiilor aflate în dificultate. Aceasta oferă baza legală pentru dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale comunitare la nivelul raionului Criuleni.

Protecția familiei, a femeilor și a copiilor împotriva violenței este asigurată prin *Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie*, care prevede măsuri de prevenire, protecție și asistență a victimelor, precum și responsabilități clare pentru autoritățile publice locale și instituțiile de profil.

În domeniul protecției copilului, *Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, reglementează intervențiile destinate prevenirii separării copilului de familie și asigurării unui mediu sigur și favorabil dezvoltării acestuia.

Egalitatea de gen este promovată prin *Legea nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați*, care stabilește principiile de participare egală a femeilor și bărbaților în viața economică, socială, politică și publică. Protecția și promovarea drepturilor persoanelor vârstnice sunt reglementate prin *HG nr. 569/2013 privind organizarea și funcționarea Centrului de zi pentru*

persoane vîrstnice și a standardelor minime de calitate, care vizează prevenirea marginalizării sociale, asigurarea accesului la servicii și promovarea participării active a acestora în viața comunitară.

Pe lângă cadrul legislativ, politicile publice naționale și documentele strategice guvernamentale în domeniul incluziunii sociale, reducerii sărăciei, egalității de gen și protecției grupurilor vulnerabile oferă repere importante pentru planificarea și implementarea intervențiilor la nivel local.

La nivel internațional, Republica Moldova este parte la numeroase tratate și convenții care stabilesc standarde și obligații în domeniul drepturilor omului, printre care:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului, care consacră drepturile fundamentale ale fiecărei persoane;
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează drepturile civile și politice;
- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, care stabilește drepturile copilului și obligațiile statului în acest domeniu;
- Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, care promovează incluziunea și participarea deplină a acestora în societate;
- Convenția ONU pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW);
- Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, în special Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ce vizează eradicarea sărăciei, reducerea inegalităților și promovarea incluziunii sociale.

În acest context, autoritățile publice locale din raionul Criuleni au responsabilitatea de a transpune prevederile cadrului normativ național și internațional în politici și acțiuni concrete, adaptate specificului local, prin dezvoltarea serviciilor sociale, promovarea egalității de șanse și consolidarea parteneriatelor cu organizațiile societății civile și alți actori relevanți. Acest cadru normativ constituie baza pentru formularea obiectivelor strategice și a măsurilor prevăzute în prezentul capitol.

13.2. Grupuri vulnerabile în raionul Criuleni

În raionul Criuleni, un segment semnificativ al populației se confruntă cu diverse forme de vulnerabilitate socială, determinate de factori economici, demografici, de sănătate sau de context familial. Identificarea și analiza acestor grupuri reprezintă o etapă esențială pentru planificarea și implementarea unor politici publice eficiente în domeniul drepturilor omului, egalității de șanse și incluziunii sociale.

Famiile social-vulnerabile constituie una dintre cele mai numeroase categorii aflate în dificultate. La nivelul raionului Criuleni sunt înregistrate 11754 de familii social-vulnerabile, acestea având nevoie de suport social constant, acces la prestații sociale, servicii comunitare și măsuri de incluziune socio-economică. Distribuția acestora pe localități evidențiază presiuni semnificative asupra capacității serviciilor sociale locale.

Un alt grup vulnerabil important este reprezentat de familiile monoparentale, în care copilul sau copiii sunt crescuți de un singur părinte. În raion, 140 de familii monoparentale beneficiază de suport social, aceste familii fiind expuse unui risc sporit de sărăcie, excluziune socială și dificultăți în concilierea vieții profesionale cu responsabilitățile familiale.

Persoanele vârstnice reprezintă un segment tot mai numeros al populației, în contextul îmbătrânirii demografice. În prezent, 230 de persoane beneficiază de servicii de îngrijire socială la domiciliu, care includ asistență pentru activitățile zilnice, suport social și monitorizarea stării de sănătate. Totodată, necesitatea extinderii și diversificării serviciilor destinate persoanelor în etate rămâne una accentuată.

În raionul Criuleni sunt înregistrate 3.813 persoane cu dizabilități, dintre care:

- 546 persoane cu grad sever de dizabilitate;
- 2.067 persoane cu grad accentuat de dizabilitate;
- 1.200 persoane cu grad mediu de dizabilitate.

Această categorie se confruntă cu multiple bariere de acces la servicii, infrastructură adaptată, educație, ocupare și participare socială, ceea ce impune măsuri specifice de incluziune și suport.

La nivelul raionului funcționează mai multe servicii sociale comunitare, menite să răspundă nevoilor grupurilor vulnerabile, printre care:

- Serviciul social „Echipa mobilă”;
- Serviciul de protezare și ortopedie;
- Serviciul social „Asistența personală”;
- Serviciul de îngrijire socială la domiciliu.

Cu toate acestea, analiza situației existente relevă insuficiența unor tipuri de servicii sociale esențiale, precum:

- casa comunitară;
- locuința protejată;
- serviciul de plasament familial pentru adulți, care ar contribui semnificativ la prevenirea instituționalizării și la incluziunea socială a persoanelor vulnerabile.

Un grup distinct îl constituie copiii cu cerințe educaționale speciale (CES). În raionul Criuleni sunt înregistrați 472 de copii cu CES, dintre care:

- 414 copii sunt integrați în instituții de învățământ preuniversitar;
- 58 copii frecventează instituții de educație timpurie.

Acești copii necesită servicii educaționale incluzive, suport psihopedagogic și implicarea activă a familiilor și specialiștilor.

Violența în familie reprezintă o problemă socială gravă, cu impact major asupra drepturilor omului și coeziunii sociale. În raionul Criuleni au fost înregistrate:

- 73 cazuri de violență în familie în anul 2024;
- 395 cazuri în anul 2025, ceea ce indică o creștere semnificativă a fenomenului.

Distribuția victimelor pe sexe arată o vulnerabilitate sporită a femeilor:

- 325 femei victime;
- 70 bărbați victime.

Din punct de vedere al vârstei, cele mai afectate categorii sunt:

- 18-34 ani: 70 persoane;
- 35-49 ani: 162 persoane;
- 50-64 ani: 133 persoane;
- 65 ani și peste: 30 persoane.

Localitățile cu cea mai mare incidență a cazurilor de violență în familie sunt:

- Dubăsarii Vechi - 39 cazuri;
- Cimișeni - 33 cazuri;
- Bălăbănești - 30 cazuri;
- Criuleni - 29 cazuri;
- Boșcana - 25 cazuri;
- Hrușova - 24 cazuri;
- Miclești - 23 cazuri.

Datele prezentate evidențiază necesitatea consolidării măsurilor de prevenire, protecție și asistență a victimelor violenței în familie, precum și a cooperării interinstituționale la nivel local.

În concluzie, diversitatea și amploarea grupurilor vulnerabile din raionul Criuleni subliniază importanța dezvoltării unor politici sociale integrate, centrate pe drepturile omului, egalitatea de șanse și incluziunea socială, care să răspundă în mod eficient nevoilor reale ale populației în perioada 2026-2030.

13.3. Probleme identificate

Analiza situației drepturilor omului, a egalității de șanse și a incluziunii sociale în raionul Criuleni evidențiază un set de probleme structurale și funcționale care afectează calitatea vieții grupurilor vulnerabile și limitează coeziunea socială la nivel local.

Una dintre principalele probleme este numărul ridicat al familiilor social-vulnerabile, care indică persistența sărăciei și a riscului de excluziune socială. Multe dintre aceste familii depind de prestații sociale, iar oportunitățile limitate de ocupare și de dezvoltare economică la nivel local contribuie la menținerea vulnerabilității pe termen lung. În cazul familiilor monoparentale, dificultățile sunt accentuate de povara responsabilităților familiale asumate de un singur părinte și de accesul limitat la servicii de sprijin adaptate nevoilor acestora.

O altă problemă majoră o constituie capacitatea insuficientă a serviciilor sociale existente, raportată la necesitățile reale ale populației. Deși în raion funcționează mai multe servicii comunitare, acestea nu acoperă integral cererea, în special în cazul persoanelor vârstnice și al persoanelor cu dizabilități. Numărul beneficiarilor serviciilor de îngrijire la domiciliu este limitat, iar lipsa unor servicii precum casa comunitară, locuința protejată și plasamentul familial pentru adulți conduce la riscul de instituționalizare sau la suprasolicitarea familiilor.

Persoanele cu dizabilități se confruntă în continuare cu bariere semnificative de acces la infrastructură, servicii publice, educație și piața muncii. Adaptarea insuficientă a spațiilor publice și

lipsa unor măsuri active de incluziune socio-profesională limitează participarea acestora în viața comunitară și contribuie la menținerea dependenței de suport social.

În domeniul educației incluzive, deși copiii cu cerințe educaționale speciale sunt integrați în mare parte în instituțiile de învățământ, persistă deficiențe legate de resursele umane specializate, infrastructura adaptată și serviciile de suport psihopedagogic, în special în instituțiile preșcolare și în mediul rural.

O problemă deosebit de gravă este creșterea accentuată a cazurilor de violență în familie, care afectează în special femeile și persoanele de vârstă activă. Fenomenul este concentrat în anumite localități, ceea ce indică necesitatea unor intervenții țintite. Totodată, mecanismele de prevenire, identificare timpurie și asistență a victimelor sunt insuficient dezvoltate, iar serviciile specializate de suport psihologic, juridic și social nu acoperă în totalitate nevoile existente.

De asemenea, se constată niveluri reduse de informare și conștientizare în rândul populației privind drepturile omului, egalitatea de șanse și mecanismele de protecție socială, inclusiv în ceea ce privește prevenirea discriminării și a violenței. Acest fapt limitează accesul persoanelor vulnerabile la servicii și reduce capacitatea comunității de a reacționa eficient la situațiile de risc.

Un deficit major identificat îl constituie și accesul limitat al victimelor violenței în familie și al familiilor vulnerabile la asistență juridică primară la nivel local. În lipsa informării juridice de bază și a suportului inițial, persoanele afectate întâmpină dificultăți în exercitarea drepturilor, în accesarea ordinelor de protecție, a prestațiilor sociale sau a altor mecanisme legale de sprijin. Această situație reduce eficiența intervențiilor sociale și crește riscul de revictimizare.

În ansamblu, problemele identificate reflectă necesitatea consolidării capacităților instituționale ale autorităților publice locale, a dezvoltării unui sistem integrat de servicii sociale și a intensificării cooperării cu organizațiile societății civile, în vederea promovării drepturilor omului, asigurării egalității de șanse și reducerii excluziunii sociale în raionul Criuleni.

13.4. Obiective strategice

Obiectivele strategice în domeniul drepturilor omului, egalității de șanse și incluziunii sociale pentru perioada 2026-2030 urmăresc reducerea vulnerabilităților sociale, creșterea accesului echitabil la servicii publice și consolidarea coeziunii sociale în raionul Criuleni. Acestea sunt orientate spre prevenirea excluziunii sociale, protecția grupurilor vulnerabile și asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor.

Un prim obiectiv strategic vizează reducerea riscului de sărăcie și excluziune socială a familiilor vulnerabile, inclusiv a familiilor monoparentale, prin dezvoltarea și diversificarea măsurilor de suport social, facilitarea accesului la servicii sociale și stimularea incluziunii socio-economice.

Un al doilea obiectiv strategic este consolidarea și extinderea serviciilor sociale comunitare, astfel încât acestea să răspundă în mod eficient nevoilor persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități și altor grupuri vulnerabile, cu accent pe prevenirea instituționalizării și promovarea îngrijirii în comunitate.

Un alt obiectiv important îl constituie promovarea incluziunii sociale și a participării active a persoanelor cu dizabilități, prin îmbunătățirea accesibilității infrastructurii și serviciilor publice, dezvoltarea serviciilor de suport și crearea oportunităților de integrare educațională și profesională.

În domeniul educației, obiectivele strategice urmăresc consolidarea educației incluzive pentru copiii cu cerințe educaționale speciale, prin îmbunătățirea capacității instituțiilor de învățământ, dezvoltarea serviciilor de suport psihopedagogic și implicarea activă a familiilor și comunității.

Un obiectiv strategic distinct este prevenirea și combaterea violenței în familie, prin consolidarea mecanismelor de prevenire, identificare timpurie și intervenție, precum și prin asigurarea protecției și asistenței integrate pentru victimele violenței.

Totodată, strategia își propune creșterea nivelului de informare și conștientizare a populației privind drepturile omului, egalitatea de șanse și mecanismele de protecție socială, precum și consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice locale în acest domeniu.

Prin realizarea acestor obiective strategice, raionul Criuleni își propune să creeze un mediu social incluziv, echitabil și sigur, care să asigure respectarea drepturilor omului și acces egal la oportunități pentru toți locuitorii în perioada 2026-2030.

13.5. Măsuri și acțiuni

Pentru realizarea obiectivelor strategice în domeniul drepturilor omului, egalității de șanse și incluziunii sociale, autoritățile publice locale din raionul Criuleni vor implementa un set integrat de

măsuri și acțiuni orientate spre prevenirea excluziunii sociale, protecția grupurilor vulnerabile și consolidarea serviciilor sociale comunitare.

În vederea reducerii riscului de sărăcie și excluziune socială a familiilor vulnerabile, inclusiv a familiilor monoparentale, se vor întreprinde acțiuni de identificare timpurie a situațiilor de risc social, de îmbunătățire a accesului la prestații și servicii sociale și de dezvoltare a programelor de suport pentru integrarea socio-economică. Totodată va fi încurajată colaborarea cu instituțiile de ocupare a forței de muncă și cu mediul economic local pentru facilitarea accesului persoanelor vulnerabile la oportunități de angajare.

Pentru consolidarea și extinderea serviciilor sociale comunitare, se vor întreprinde măsuri de evaluare periodică a nevoilor sociale la nivel de raion și de localitate, de dezvoltare și diversificare a serviciilor existente și de inițiere a unor servicii noi, precum casa comunitară, locuința protejată și plasamentul familial pentru adulți. Se va acorda o atenție sporită extinderii serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoanele vârstnice și persoanele cu dizabilități, precum și îmbunătățirii calității serviciilor prestate.

În scopul promovării incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități, se vor implementa acțiuni de îmbunătățire a accesibilității infrastructurii publice și a serviciilor locale, inclusiv prin adaptarea clădirilor publice și a spațiilor comunitare. De asemenea, vor fi dezvoltate servicii de suport personalizat, iar autoritățile publice locale vor sprijini inițiativele de integrare educațională și profesională a persoanelor cu dizabilități, în parteneriat cu instituțiile de învățământ și angajatorii locali.

În domeniul educației incluzive, măsurile vor viza consolidarea capacităților instituțiilor de învățământ pentru integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale, prin dezvoltarea serviciilor de suport psihopedagogic, formarea continuă a cadrelor didactice și îmbunătățirea cooperării cu familiile și specialiștii din domeniul social și medical.

Pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, vor fi întărite mecanismele interinstituționale de prevenire și intervenție, inclusiv prin consolidarea echipelor multidisciplinare locale, dezvoltarea serviciilor de suport pentru victime și desfășurarea campaniilor de informare și sensibilizare la nivel comunitar. Se va urmări totodată, îmbunătățirea accesului victimelor la asistență socială, psihologică și juridică.

În vederea creșterii nivelului de informare și conștientizare a populației, vor fi organizate activități de informare privind drepturile omului, egalitatea de șanse și mecanismele de protecție socială, adresate atât grupurilor vulnerabile, cât și comunității în ansamblu. De asemenea, se vor desfășura acțiuni de consolidare a capacităților instituționale ale autorităților publice locale și ale furnizorilor de servicii sociale, inclusiv prin instruire și schimb de bune practici.

Consiliul Raional Criuleni va încuraja și va dezvolta colaborarea cu organizațiile neguvernamentale locale și alți furnizori de servicii specializați, în vederea implementării activităților de informare și asistență juridică primară destinate victimelor violenței în familie și familiilor vulnerabile. În acest sens, vor fi promovate parteneriate instituționale pentru organizarea instruirilor juridice la nivel comunitar, precum și pentru furnizarea suportului juridic primar, în corelare cu serviciile sociale existente. Totodată, în procesul de planificare bugetară anuală, Consiliul Raional va analiza oportunitatea alocării resurselor financiare necesare pentru susținerea activităților de instruire juridică și informare a populației, în limita posibilităților bugetare și în conformitate cu cadrul legal în vigoare.

Implementarea acestor măsuri și acțiuni va fi realizată prin cooperarea autorităților publice locale de nivelul I și II, a instituțiilor publice de profil, a organizațiilor societății civile și a altor parteneri relevanți, asigurându-se o abordare integrată și orientată spre nevoile reale ale comunității.

13.6. Indicatori de monitorizare

Monitorizarea implementării obiectivelor și măsurilor în domeniul drepturilor omului, egalității de șanse și incluziunii sociale va fi realizată printr-un set de indicatori care permit evaluarea progresului înregistrat și a impactului intervențiilor la nivelul raionului Criuleni în perioada 2026-2030.

Printre indicatorii principali de monitorizare se află familiile social-vulnerabile beneficiare de servicii și prestații sociale, precum și evoluția anuală a acestui indicator. Un alt indicator relevant este numărul de familii monoparentale care beneficiază de suport social și servicii comunitare.

Pentru evaluarea capacității serviciilor sociale, vor fi monitorizați indicatori precum numărul de beneficiari ai serviciilor de îngrijire socială la domiciliu, numărul de persoane vârstnice și persoane

cu dizabilități care beneficiază de servicii sociale comunitare, precum și numărul și tipul serviciilor sociale funcționale la nivel de raion și localități.

În domeniul incluziunii persoanelor cu dizabilități, indicatorii vor include numărul persoanelor cu dizabilități care beneficiază de servicii de suport (asistență personală, echipa mobilă, protezare și ortopedie), gradul de accesibilitate a instituțiilor publice locale și numărul de măsuri implementate pentru adaptarea infrastructurii.

Pentru educația incluzivă, vor fi urmăriți indicatori precum numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale integrați în instituțiile de învățământ, numărul de cadre didactice instruite în domeniul educației incluzive și existența serviciilor de suport psihopedagogic funcționale.

În ceea ce privește prevenirea și combaterea violenței în familie, indicatorii de monitorizare vor include numărul de cazuri înregistrate anual, numărul victimelor care beneficiază de servicii de asistență socială, psihologică și juridică, precum și numărul de activități de informare și prevenire desfășurate la nivel comunitar.

Totodată, vor fi monitorizate activitățile de informare și conștientizare a populației privind drepturile omului și egalitatea de șanse, inclusiv numărul de campanii, instruirii și evenimente organizate, precum și nivelul de implicare al actorilor locali.

Indicatorii vor fi analizați periodic de către autoritățile publice locale, iar rezultatele monitorizării vor servi drept bază pentru ajustarea măsurilor și acțiunilor planificate, asigurând o implementare eficientă și orientată spre rezultate a Strategiei de Dezvoltare Social-Economică a raionului Criuleni.

13.7. Rolul APL I, APL II și al organizațiilor societății civile

Succesul implementării măsurilor și obiectivelor în domeniul drepturilor omului, egalității de șanse și incluziunii sociale depinde în mare măsură de cooperarea eficientă între autoritățile publice locale și organizațiile societății civile. În raionul Criuleni, rolurile și responsabilitățile fiecărui actor sunt complementare și esențiale pentru crearea unui mediu social incluziv și echitabil.

Autoritățile publice locale de nivel I (APL I) - primăriile și consiliile locale - au responsabilitatea directă de a identifica nevoile comunităților și ale grupurilor vulnerabile, de a coordona și furniza servicii sociale comunitare și de a implementa programe de sprijin adaptate specificului local. APL I sunt principalele entități care interacționează cu beneficiarii serviciilor sociale, monitorizează impactul acestora și asigură implicarea comunității în procesele decizionale privind incluziunea socială.

Autoritățile publice locale de nivel II (APL II) - Consiliul raional și instituțiile raionale de profil - au rolul de a asigura coerența și coordonarea între localități, dezvoltarea politicilor și strategiilor raionale în domeniul social și monitorizarea implementării programelor sociale. APL II facilitează accesul la resurse și finanțare, sprijină dezvoltarea capacităților instituționale și promovează colaborarea între administrațiile locale, organizațiile societății civile și partenerii de dezvoltare.

Organizațiile societății civile (OSC) joacă un rol complementar și crucial în susținerea grupurilor vulnerabile. Ele contribuie la furnizarea de servicii sociale specializate, consiliere, suport psihologic și juridic, campanii de informare și educație comunitară. OSC sprijină, de asemenea, monitorizarea respectării drepturilor omului și a egalității de șanse, aducând expertiză, inovație și implicarea activă a comunității în identificarea și soluționarea problemelor sociale.

Colaborarea dintre APL I, APL II și OSC este esențială pentru asigurarea unui sistem integrat și eficient de protecție socială, capabil să răspundă nevoilor reale ale populației și să reducă riscurile de marginalizare și excluziune. Această cooperare permite dezvoltarea unor politici și servicii bazate pe dovezi, adaptate specificului raionului Criuleni și al fiecărei comunități în parte.

Organizațiile societății civile cu experiență în domeniul asistenței juridice primare pot fi implicate de către Consiliul Raional în calitate de parteneri de implementare a activităților de informare și instruire juridică la nivel comunitar, contribuind la creșterea accesului la drepturi și la prevenirea situațiilor de risc social

În concluzie, rolul fiecărui actor este complementar: APL I sunt punctul de contact direct cu beneficiarii și implementatori ai măsurilor la nivel local, APL II asigură coordonarea și dezvoltarea cadrului strategic la nivel raional, iar OSC sprijină și completează intervențiile prin servicii specializate, expertiză și implicarea comunității. Împreună, aceste structuri formează un ecosistem social capabil să promoveze drepturile omului, egalitatea de șanse și incluziunea socială în raionul Criuleni pentru perioada 2026-2030.

Notă informativă
la proiectul de decizie cu privire la modificarea/completarea Strategiei de dezvoltare
social-economică a raionului Criuleni pentru anii 2026-2030,
aprobată prin decizia nr. 6.3/2025

1. Denumirea autorului și după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Andriuța Stanislav, specialist superior, Secția economie, investiții și relații externe.
2. Condițiile care au impus elaborarea proiectului de act normativ și finanțările urmărite
Necesitatea completării Deciziei nr. 6.3 din 16.12.2025 a apărut în urma recomandărilor de a include o dimensiune socială mai pronunțată în documentul strategic. Completarea are ca scop: 1.Integrarea capitolului 13 privind drepturile omului, egalitatea de șanse și incluziunea socială; 2.Alinierea la standardele europene de planificare, care condiționează accesarea fondurilor externe de existența unor politici clare de incluziune; 3.Asigurarea unui progres social-economic echitabil, care să nu lase pe nimeni în urmă. Finanțări urmărite: Bugetul raional, bugetul de stat, fonduri europene (DRRM, proiecte transfrontaliere) și alte surse externe.
3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene
Proiectul de decizie nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.
4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi
Elementul central de noutate este introducerea Capitolului 13: „Drepturile omului, egalitate de șanse și incluziune socială”. 1.Proiectul prevede substituirea variantei anterioare a Strategiei cu varianta integrală, actualizată. 2.Se stabilesc mecanisme de monitorizare a indicatorilor de incluziune socială pe lângă cei economici.
5. Fundamentarea economico-financiară
Bugetul raional; Bugetul de stat; Alte surse externe și finanțări disponibile.
6. Modul de încorporare a actului din cadrul normativ în vigoare
Proiectul se raportează la: 1.HG nr. 377/2020 privind aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030”; 2.Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității; 3.Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală (art. 43 și 46).
7. Avizarea și consultarea publică a proiectului
În temeiul art. 32 din Legea nr. 100/2017 privind actele normative, proiectul de decizie a fost avizat de secretara Consiliului raional și Aparatul Președintelui raionului Criuleni. Pentru respectarea Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul deciziei este plasat pe pagina web a Consiliului raional: www.criuleni.md , secțiunea „Transparența decizională – Consultări publice”.
8. Constatările expertizei anticorupție
Proiectul nu conține factori care să favorizeze corupția. Stabilirea unor criterii clare de incluziune socială sporește transparența distribuirii resurselor publice.
9. Constatările expertizei de compatibilitate
Proiectul este compatibil cu actele normative naționale în vigoare și cu strategiile de dezvoltare socio-economică.
10. Constatările expertizei juridice
Proiectul este elaborat în conformitate cu Legea nr. 100/2017 (art.62). Procedura de modificare a unei decizii anterioare (nr. 6.3/2025) este calea legală corectă pentru actualizarea documentelor de politici.
11. Constatările altor expertize
Nu se aplică.

Andriuța Stanislav, specialist superior, Secția economie, investiții și relații externe.